

AGENCIJA ZA OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE

A3OPC
Агенција за осигурање
Републике Српске

S M J E R N I C E
ZA PROCJENU RIZIKA I PROVOĐENJE ZAKONA O SPREČAVANJU PRANJA
NOVCA I FINANSIRANJA TERORISTIČKIH AKTIVNOSTI U OBLASTI
OSIGURANJA
-prečišćen tekst-

S A D R Ž A J

1	OSNOVNE ODREDBE.....	4
1.1	Predmet.....	4
1.2	Obveznici	5
1.3	Utvrđivanje i provjera identiteta i mjere praćenja klijenta.....	5
1.4	Provođenje Zakona i standarda	5
1.5	Procjena rizika.....	6
1.6	Nadzor	6
1.7	Saradnja obveznika sa FOO i Agencijom	6
1.8	Usvajanje unutarašnjih politika, procedura i interne kontrole i revizije	6
1.9	Stručno osposobljavanje zaposlenih.....	7
2	PROCIJENA RIZIKA.....	7
2.1	Rizik, procjena rizika i interni program	7
2.2	Praćenje provođenja internog programa za procjenu rizika.....	8
2.3	Upoznavanje zaposlenih sa internim program za procjenu rizika.....	8
2.4	Pravila za određivanje kategorije rizičnosti	8
2.5	Postupak za utvrđivanje kategorije rizičnosti.....	9
2.6	Prethodno i naknadno utvrđivanje rizičnosti.....	9
2.7	Pokazatelji za određivanje kategorije rizičnosti.....	10
2.8	Veći rizik – pokazatelj, vrsta, poslovni profil i struktura klijenta.....	11
2.9	Veći rizik i manji - kriterijumi geografski položaj klijenta.....	12
2.10	Veći i manji rizik - kriterij poslovni odnosi, proizvodi i transakcije	13
2.11	Razmatranje transakcija većeg rizika za izvještaje o sumnjivim transakcijama.....	14
2.12	Veći rizik - kriterijum prethodna iskustva obveznika sa klijentom	14
2.13	Srednji - prosječni rizik za pranje novca i finansiranje terorističkih aktivnosti.....	14
2.14	Neznatni rizik za pranje novca i finansiranje terorističkih aktivnosti.....	15
2.15	Pokazatelji sumnjivih transakcija.....	15
2.16	Pokazatelji koji bi trebali izazvati sumnju – opštih pokazatelji.....	15
2.17	Lista posebnih pokazatelja koji bi trebali izazvati sumnju – životno osiguranje.....	17
2.18	Procedure za određivanje politički i javno eksponiranog lica.....	18
2.19	Nova tehnološka dostignuća.....	19

3	IDENTIFIKACIJA I PRAĆENJE KLIJENTA.....	19
3.1	Identifikacija i praćenje klijenta.....	19
3.2	Oblici indentifikacije i praćenja klijenta	20
3.3	Izuzetak od obaveze identifikacije i praćenja klijenta	20
3.4	Identitet klijenta-fizičkog lica i podaci o transakciji.....	20
3.5	Identitet klijenta-pravnog lica i podaci o transakciji.....	20
3.6	Identitet zastupnika ili punomoćnika klijenta	21
3.7	Redovna identifikacija i praćenje klijenta.....	21
3.8	Pojačana identifikacija i praćenje klijenta.....	21
3.9	Pojednostavljena identifikacija i praćenje klijenta.....	22
4	PROVOĐENJE MJERA SPREČAVANJA PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORISTIČKIH AKTIVNOSTI U FILIJALAMA, PODRUŽNICAMA I DRUGIM ORGANIZACIONIM JEDINICAMA OBVEZNIKA	22
4.1	Obaveza provođenja mjera.....	22
4.2	Vrste mjera za otklanjanje rizika.....	23
4.3	Dužnosti uprave obveznika	23
4.4	Izvjestavanje matičnog obveznika	24
5	PRAĆENJE POSLOVNIH AKTIVNOSTI KLIJENTA	24
5.1	Opšte odredbe.....	24
5.2	Obim i učestalost praćenja poslovnih aktivnosti klijenta.....	24
6	OSTALE DUŽNOSTI OBVEZNIKA	25
6.1	Obavještanje FOO	25
6.2	Edukacija i stručno osposobljavanje zaposlenih	25
6.3	Sadržaj programa stručnog osposobljavanja zaposlenih.....	26
6.4	Interna kontrola i revizija	27
6.5	Ovlašćeno lice	28
6.6	Zaštita i čuvanje podataka	28
7	ZAVRŠNE ODREDBE	29
7.1	Dužnosti obveznika.....	29
7.2	Stupanje na snagu.....	29

Na osnovu člana 6. stav 3. alineja 4. Zakona o društvima za osiguranje („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 17/05, 01/06, 64/06, 74/10 i 47/17), člana 5. Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 47/14 i 46/16), člana 2. Pravilnika o sprovođenju Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik BiH, broj: 41/15) i člana 18. stav 1, tačka 13. Statuta Agencije za osiguranje Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 2/15 i 76/16), Upravni odbor Agencije za osiguranje Republike Srpske, na sjednici od 30. novembra 2017. godine, utvrdio je prečišćeni tekst Smjernica za procjenu rizika i provođenje Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u oblasti osiguranja (broj: UO-19/15 od 28.08.2015. godine i broj: UO-25/17 od 30.11.2017. godine) u kojem je označen dan stupanja na snagu Smjernica.

S M J E R N I C E
ZA PROCJENU RIZIKA I PROVOĐENJE ZAKONA O SPREČAVANJU PRANJA
NOVCA I FINANSIRANJA TERORISTIČKIH AKTIVNOSTI U OBLASTI
OSIGURANJA
-prečišćen tekst-

1 OSNOVNE ODREDBE

1.1 Predmet

Ovim smjernicama za procjenu rizika i provođenje Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u osiguranju (u daljem tekstu: Smjernice) uređuju se:

- 1) procjena rizika, informacija, podataka i dokumenata neophodnih za utvrđivanje stepena rizičnosti grupe klijenata ili pojedinog klijenta, poslovnog odnosa ili transakcije, nova tehnološka dostignuća u vezi sa mogućom zloupotrebom u svrhu pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti,
- 2) pokazatelji za sumnjive transakcije u oblasti životnog osiguranja,
- 3) identifikacija i praćenje klijenta,
- 4) provođenje mjera sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u filijalama, podružnicama i drugim organizacionim jedinicama društava za osiguranje, društvima za zastupanje u osiguranju i društvima za posredovanje u osiguranju, koja imaju dozvolu za obavljanje poslova životnog osiguranja i društvima za upravljanje dobrovoljnim penzionim fondovima (u Republici Srpskoj, Bosni i Hercegovini i inostranstvu),
- 5) praćenje poslovnih aktivnosti klijenta,
- 6) dostavljanje podataka Finansijsko-obavještajnom odjeljenju Državne agencije za istrage i zaštitu (u daljem tekstu: FOO),
- 7) poslovi stručnog obrazovanja i usavršavanja,
- 8) uspostavljanje interne kontrole i revizije od strane obveznika,
- 9) zaštita i čuvanje podataka koji su obvezniku dostupni,
- 10) imenovanje ovlašćene osobe i zamjenika za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti,
- 11) procedure za određivanje politički i javno eksponiranog lica i

- 12) druga pitanja od značaja za procjenu rizika i razvoj preventivnog sistema za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

1.2 Obveznici

Obveznici provođenja mjera za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u nadležnosti Agencije za osiguranje Republike Srpske (u daljem tekstu: Agencija) su u skladu sa Zakonom o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti (u daljem tekstu: Zakon) i ovim smjernicama su: društva za osiguranje, zastupnici u osiguranju, posrednici u osiguranju, koji imaju dozvolu Agencije za obavljanje poslova životnog osiguranja, te društva za upravljanje dobrovoljnim penzionim fondovima (u daljem tekstu: Obveznici).

1.3 Utvrđivanje i provjera identiteta i mjere praćenja klijenta

- 1.3.1 Obveznici u skladu sa članom 6. Zakona, prilikom uspostavljanja poslovnog odnosa ili vršenja transakcije iznad Zakonom određenog iznosa ili u drugim slučajevima koji su utvrđeni Zakonom, preduzimaju potrebne mjere identifikacije i praćenja klijenta.
- 1.3.2 Obveznik je u skladu sa članom 6. stav 2. Zakona dužan kontinuirano preduzimati mjere identifikacije i praćenja za sve postojeće klijente.
- 1.3.3 U slučaju kada nije u mogućnosti preduzeti mjere identifikacije i praćenja klijenta iz podtačke 1.3.1 ovih smjernica, obveznik neće uspostaviti poslovni odnos ni obaviti transakciju, odnosno prekida sve postojeće poslovne odnose i transakcije s tim klijentom.
- 1.3.4 U slučaju iz podtačke 1.3.3 ovih smjernica obveznik će obavijestiti FOO o odbijanju ili prekidu poslovnog odnosa, odnosno transakcije sa svim do tada prikupljenim podacima o klijentu ili transakciji u skladu sa članom 38. i 39. Zakona.

1.4 Provođenje Zakona i standarda

- 1.4.1 Pri obavljanju poslova životnog osiguranja, obveznici postupaju u skladu sa Zakonom, propisima donesenim u skladu sa Zakonom, ovim smjernicama, te drugim zakonima, podzakonskim aktima i standardima koji uređuju područje sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, te osiguravaju da se cjelokupno poslovanje obveznika obavlja u skladu sa istima.
- 1.4.2 Izuzetno od tačke 1.4.1. obveznici koji su strane filijale ili društva kćeri pravnih lica koja imaju sjedište u zemljama koje na zadovoljavajući način primjenjuju standarde za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, mogu primjenjivati mjere koje su konzistentne sa zahtjevima u zemlji sjedišta pravnog lica (majke) čije su filijale ili društva kćeri ili te mjere predstavljaju veći standard, ako nisu u suprotnosti sa zakonskim normama koje važe u Bosni i Hercegovini.
- 1.4.3 U vezi sa sprovođenjem tačke 1.4.2 obveznici, s ciljem postizanja konzistentne primjene standarda na nivou grupe, mogu razmjenjivati samo podatke o: politikama, procedurama i internim kontrolama sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti s majkom i njenim kćerkama u drugim zemljama koji nije u suprotnosti sa tačkom 1.4.2.

1.5 Procjena rizika

- 1.5.1 Obveznik vrši procjenu rizika vezanu za ispitivanje eventualnog pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti uvijek prilikom uspostavljanja poslovnog odnosa, naročito: zaprimanja ponude, sklapanja ugovora, te prilikom otkupa ugovora, isplate osiguranog slučaja i isplate avansa.
- 1.5.2 Obveznik vrši identifikaciju novih klijenata, a po prijemu ponude procjenu rizika vrši ovlašćeno lice za prodaju životnog osiguranja. U slučaju otkupa i isplate osiguranog slučaja ispitivanje o eventualnom postojanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti obavlja se od strane nadležnog lica u službi za životno osiguranje.

1.6 Nadzor

- 1.6.1 Agencija vrši nadzor nad provođenjem Zakona, propisa donesenih na osnovu Zakona, ovih smjernica, te drugih propisa kojima se propisuju obaveze provođenja mjera za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, kod obveznika iz tačke 1.2 ovih smjernica.
- 1.6.2 FOO obavlja indirektni nadzor nad provođenjem Zakona i propisa donesenih kod obveznika tačke 1.2 ovih smjernica, na način propisan Zakonom.
- 1.6.3 U cilju sprovođenja nadzora iz podtačke 1.6.1 ovih smjernica, Agencija i FOO međusobno saraduju na način definisan Zakonom.

1.7 Saradnja obveznika sa FOO i Agencijom

- 1.7.1 Prilikom provođenja mjera za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti obveznici su dužni osigurati punu saradnju sa Agencijom i FOO, na način i u slučajevima predviđenim Zakonom, propisima donesenim na osnovu Zakona, ovim smjernicama i drugim zakonskim i podzakonskim propisima kojima se uređuje područje sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.
- 1.7.2 Obveznici posebno osiguravaju saradnju iz podtačke 1.7.1 ovih smjernica u slučaju:
  - 1) dostavljanja dokumentacije, te podataka i informacija, koji se odnose na klijente ili transakcije kod kojih postoje razlozi za sumnju u činjenje krivičnog djela pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i
  - 2) bilo kakvog ponašanja ili okolnosti, koje jesu ili bi mogle biti povezane s eventualnim činjenjem krivičnog djela pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, a koje bi mogle štetiti bezbjednosti, stabilnosti i ugledu finansijskog sistema Republike Srpske i Bosne i Hercegovine.
- 1.7.3 Obveznik osigurava da interne procedure ni u kom slučaju, posredno ili neposredno, ne ograničavaju saradnju obveznika s Agencijom i FOO ili na bilo koji način utiču na efikasnost takve saradnje.

1.8 Usvajanje unutarašnjih politika, procedura i interne kontrole i revizije

- 1.8.1 Obveznici su dužni izvršiti procjenu adekvatnosti postojećih i usvojiti efikasne interne

politike i procedure, te osigurati redovnu internu kontrolu i reviziju po pitanju sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u skladu sa Zakonom, propisima donesenim na osnovu Zakona i ovim smjernicama.

- 1.8.2 Obveznici su dužni da, na osnovu člana 47. Zakona i u skladu sa ovim smjernicama, izrade listu pokazatelja za prepoznavanje sumnjivih transakcija i klijenata, u vezi sa kojima postoji osnov sumnje da se radi o pranju novca i finansiranju terorističkih aktivnosti.
- 1.8.3 U pisane interne politike i procedure obveznici će uključiti i metodu:
- 1) smanjenje procijenjenih rizika;
  - 2) praćenje promjena rizika;
  - 3) evidentiranje odluka vezanih za veći ili manji rizik za grupe klijenata ili pojedinačnog klijenta, njegovo geografsko područje rada, poslovni odnos, transakciju, proizvod ili uslugu, način njihovog pružanja klijentu, nova tehnološka dostignuća, razloge za ovu procjenu i aktivnosti koje su poduzete u vezi sa većim ili manjim rizikom;
  - 4) praćenje efektivnosti i provođenja programa i
  - 5) omogućiti da se interni program vezan za procjenu rizika uvrsti u internu obuku obveznika.
- 1.8.4 Obveznici moraju obezbijediti da svi zaposleni budu upoznati s postupcima iz podtački 1.8.1 do 1.8.3 ovih smjernica, da se u skladu s njima ponašaju, te da ih primjenjuju tokom svog rada.
- 1.8.5 Politika obveznika, u pogledu upravljanja rizicima, uključuje konkretne mjere i postupanje zaposlenih u: postupku prijema i postupanja sa klijentom, postupku pripreme procjene rizika, procesu edukacije zaposlenih, mehanizmima interne kontrole i revizije, postupku prepoznavanja i obavještanja o sumnjivim klijentima i transakcijama, odgovornosti zaposlenih za provođenje mjera sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

1.9 Stručno osposobljavanje zaposlenih

Obveznici, u skladu sa članom 45. Zakona, moraju obezbijediti redovno stručno obrazovanje, osposobljavanje i usavršavanje zaposlenih koji obavljaju poslove sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, te obavljaju poslove koji su u pogledu pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti više rizični, kao i trećih osoba kojima je obveznik povjerio aktivnosti na identifikaciji i praćenju klijenta.

2 PROCJENA RIZIKA

2.1 Rizik, procjena rizika i interni program

- 2.1.1 Rizik pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti jeste rizik kojim će klijent zloupotrijebiti finansijski sistem Republike Srpske i Bosne i Hercegovine ili poslovnu djelatnost obveznika radi činjenja krivičnog djela pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, odnosno da će neki poslovni odnos, transakcija, usluga ili proizvod biti posredno ili neposredno upotrijebljeni za pranje novca i finansiranje

terorističkih aktivnosti.

- 2.1.2 Obveznik je dužan izraditi procjenu rizika, a na osnovu te procjene određuje stepen rizičnosti grupe ili pojedinog klijenta, poslovnog odnosa, proizvoda ili transakcije u odnosu na moguće zloupotrebe vezane za pranje novca i finansiranje terorističkih aktivnosti.
- 2.1.3 Obveznik nakon procjene rizika i određivanja stepena rizičnosti iz podtačke 2.1.2 ovih smjernica, vrši adekvatnu identifikaciju i praćenje klijenta u skladu sa Zakonom (redovna, pojačana ili pojednostavljena).
- 2.1.4 Procjenu rizika iz podtačke 2.1.2 ovih smjernica obveznik vrši u skladu sa pisanim internim programom za procjenu rizika iz podtački 1.8.1 i 1.8.2 ovih smjernica, kojim će se odrediti nivoi rizika grupa klijenata ili pojedinačnog klijenta, njihovo geografsko područje rada, poslovni odnos, transakcija, proizvod ili usluga, način njihovog pružanja klijentu, nova tehnološka dostignuća u vezi sa mogućom zloupotrebom u svrhu pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.
- 2.1.5 Obveznik će pisani interni program iz podtačke 2.1.4 ovih smjernica sačiniti u skladu sa Zakonom, propisima donesenim na osnovu Zakona i ovim smjernicama.
- 2.1.6 Pisani interni program obveznika iz podtačke 2.1.4 ovih smjernica treba da sadrži i metode propisane podtačkom 1.8.3 ovih smjernica.

2.2 Praćenje provođenja internog programa za procjenu rizika

- 2.2.1 Praćenje provođenja i efektivnost internog programa za procjenu rizika kod obveznika vrši ovlašćeno lice iz člana 40. Zakona i o tome redovno izvještava upravu obveznika.
- 2.2.2 Lice iz podtačke 2.2.1 ovih smjernica odgovorno je za ispravno i blagovremeno izvještavanje FOO i Agencije.

2.3 Upoznavanje zaposlenih sa internim program za procjenu rizika

Obveznik je dužan da u program godišnjeg stručnog obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja svojih zaposlenih uvrsti, između ostalog i upoznavanje sa internim programom procjene rizika.

2.4 Pravila za određivanje kategorije rizičnosti

- 2.4.1 Obveznik svrstava klijenta, poslovni odnos, proizvod ili transakciju u određenu kategoriju rizičnosti na osnovu utvrđenih kriterija rizičnosti, navedenih u tačku 2.7 ovih smjernica.
- 2.4.2 Obveznik klijenta, poslovni odnos, proizvod ili transakciju svrstava u jednu od sljedećih kategorija rizičnosti i to:
  - 1) veći (visoki) rizik,
  - 2) srednji (prosječni) rizik i
  - 3) nizak (neznatni) rizik.
- 2.4.3 U slučaju da, nakon prikupljanja potrebnih podataka, obveznik procijeni da postoji visok rizik pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, obveznik može u kategoriju visokog rizika svrstati i onog klijenta, poslovni odnos, proizvod ili

transakciju koji bi, po kriterijima iz tačke 2.13. ovih smjernica, spadao u kategorije nižeg rizika.

2.4.4 Pri određivanju kategorije rizičnosti, klijent, poslovni odnos, proizvod ili transakcija, koji po kriterijima tačke 2.8. do 2.11. ovih smjernica, spada u kategoriju visoko rizičnih, ne mogu biti klasifikovani u one srednjeg ili niskog rizika.

2.4.5 U slučaju kada se transakcija obavlja preko posrednika u osiguranju, obveznik preduzima mjere propisane članom 28. Zakona.

2.5 Postupak za utvrđivanje kategorije rizičnosti

2.5.1 Obveznik vrši kategorisanje klijenta, poslovnog odnosa, proizvoda, usluge ili transakcije po kategoriji rizičnosti iz podtačke 2.4.2 ovih smjernica, nakon sprovođenja sljedećih postupaka:

- 1) utvrđivanja identiteta klijenta sa prikupljenim podacima potrebnim za pripremu ocjene rizičnosti,
- 2) ocjene dostavljenih podataka u smislu postojanja faktora rizičnosti za pranje novca i finansiranje terorističkih aktivnosti i
- 3) ocjene potrebe za dodatnim podacima i njihove analize, ukoliko se ocijeni da je njihovo dostavljanje neophodno.

2.5.2 Postupak iz podtačke 2.5.1 ovih smjernica provodi se popunjavanjem odgovarajućeg obrasca koji sadrži propisane podatke, od strane klijenta, kao i prikupljanjem druge dokumentacije, u originalu ili ovjerenoj fotokopiji i analizom podataka prikupljenih na prethodno opisani način od strane ovlašćenog lica obveznika.

2.5.3 Nakon provođenja postupaka podtačke 2.5.1 ovih smjernica, klijent se svrstava u neku od kategorija rizičnosti iz podtačke 2.4.2 ovih smjernica, nakon čega se donosi odluka o mogućnosti sklapanja poslovnog odnosa.

2.5.4 U slučaju ocjene visoke rizičnosti klijenta, obveznik utvrđuje prihvatljivost klijenta, te može odbiti da zaključi ugovor sa klijentom u odnosu na kojeg je utvrđeno postojanje nekog od gore navedenih rizika.

2.5.5 Obveznik takođe može usloviti zaključenje ugovora, odnosno produženje već zaključenog ugovora ispunjenjem posebnih dodatnih uslova utvrđenih internim aktom obveznika.

2.5.6 Obveznik internim aktom propisuje uslove pod kojima ovlašćena lica imaju obavezu da odbiju sklapanje poslovnog odnosa, vršenje transakcije sa klijentom, odnosno slučajeve u kojim moraju imati pismenu saglasnost nadređenog lica.

2.6 Prethodno i naknadno utvrđivanje rizičnosti

2.6.1 Obveznik prije sklapanja poslovnog odnosa na osnovu provedene analize rizičnosti priprema ocjenu rizičnosti klijenta, poslovnog odnosa, proizvoda, usluge ili transakcije tako što:

- 1) utvrđuje indentitet klijenta s prikupljenim zahtijevanim podacima o klijentu, poslovnom odnosu, proizvodu ili transakciji i drugim podacima, koje obveznik treba prikupiti za pripremu ocjene rizičnosti,
  - 2) ocjenjuje prikupljene podatke u pogledu kriterija rizičnosti za pranje novca i finansiranje terorističkih aktivnosti (utvrđivanje rizika),
  - 3) određuje ocjenu rizičnosti klijenta, poslovnog odnosa, proizvoda ili transakcije u skladu sa prethodno izrađenom analizom rizičnosti, te ih svrstava u jednu od kategorija rizičnosti i
  - 4) provodi mjere identifikacije i praćenja klijenta (uobičajena, pojačana, pojednostavljena).
- 2.6.2 Obveznik ponovo (naknadno) provjerava osnovanost prethodne ocjene rizičnosti iz podtačke 2.6.1. ovih smjernica i ukoliko je potrebno vrši novu (naknadnu) ocjenu rizičnosti u sljedećim slučajevima:
- 1) ako su se bitno promijenile okolnosti na kojima se zasniva ocjena rizičnosti određenog klijenta ili poslovnog odnosa, odnosno ako su se promijenile okolnosti koje su bitno uticale na svrstavanje klijenta ili poslovnog odnosa u određenu kategoriju rizičnosti i
  - 2) ako obveznik posumnja u istinitost podataka na osnovu kojih je donio ocjenu rizičnosti određenog klijenta ili poslovnog odnosa.

2.7 Pokazatelji za određivanje kategorije rizičnosti

- 2.7.1 Prilikom određivanja rizičnosti određenog klijenta, poslovnog odnosa, proizvoda, usluge ili transakcije, obveznik uzima u obzir sljedeće pokazatelje:
- 1) vrsta, poslovni profil i struktura klijenta,
  - 2) geografsko porijeklo klijenta,
  - 3) priroda poslovnog odnosa, proizvoda, transakcije i
  - 4) prethodna iskustva obveznika sa klijentom.
- 2.7.2 Obveznik može, osim prethodno pobrojanih pokazatelja, pri određivanju stepena rizičnosti klijenta, poslovnog odnosa, proizvoda ili transakcije posebno poštovati i druge kriterije, kao što su:
- 1) veličina, struktura i djelatnost obveznika, uključujući i obim, strukturu i kompleksnost poslova koje obveznik obavlja na tržištu,
  - 2) statusna i vlasnička struktura klijenta,
  - 3) prisustvo klijenta pri sklapanju poslovnog odnosa ili provođenju transakcije,
  - 4) porijeklo sredstava koja su predmet poslovnog odnosa ili transakcije u slučaju klijenta koja se po kriterijima iz Zakona smatra stranim politički i javno eksponiranim licem,
  - 5) namjena sklapanja poslovnog odnosa ili izvršenja transakcije,
  - 6) klijentovo poznavanje proizvoda i njegovo iskustvo, odnosno znanje iz tog područja,
  - 7) rizičnost drugih lica povezanih sa klijentom,
  - 8) neuobičajeni tok transakcije, pogotovo ako se uzme u obzir njen osnov, iznos i način izvršenja, svrha otvaranja računa, kao i djelatnost klijenta, ukoliko klijent obavlja privrednu djelatnost,
  - 9) slučajevi kad postoji sumnja da klijent ne postupa za svoj račun, odnosno da postupa po nalogu ili uputstvima trećeg lica,
  - 10) nepoznat ili nejasan izvor sredstava klijenta, odnosno sredstva čiji izvor klijent ne može dokazati,

- 11) klijent, većinski vlasnik odnosno stvarni vlasnik klijenta ili lica koja s klijentom obavljaju transakcije, su lica prema kojima su sprovedene prinudne mjere radi uspostavljanja međunarodnog mira i sigurnosti u skladu s rezolucijama Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija i
  - 12) druge informacije koje pokazuju da klijent, poslovni odnos, proizvod ili transakcija mogu biti više rizični.
- 2.7.3 Pored pokazatelja rizika iz podtačke 2.7.2 ovih smjernica, obveznik može internim aktom proširiti listu drugim pokazateljima ili bliže pojasniti, odnosno obrazložiti situacije iz prethodne podtačke ovih smjernica, po sopstvenoj ocjeni rizičnosti u određenim segmentima svog poslovanja.

2.8 Veći rizik – pokazatelj, vrsta, poslovni profil i struktura klijenta

- 2.8.1 Klijenti koji predstavljaju veći rizik za pranje novca i finansiranje terorističkih aktivnosti, s obzirom na pokazatelj, vrstu, poslovni profil i strukturu klijenta su:
- 1) klijenti koje se nalaze na popisu lica protiv kojih su na snazi određene mjere, sankcije, embarga Ujedinjenih nacija i
  - 2) klijenti sa prebivalištem ili sjedištem u zemljama koje nisu subjekti međunarodnog prava, odnosno u kojima se ne primjenjuju međunarodno prihvaćeni standardi sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. Zemlje koje finansiraju ili daju podršku terorističkim aktivnostima, u kojim djeluju terorističke organizacije ili je prisutan značajan obim korupcije, koje nisu međunarodno priznate kao države (daju mogućnost fiktivne registracije pravnog lica, omogućavaju izdavanje fiktivnih identifikacionih dokumenata i sl.).
- 2.8.2 Klijenti - fizička lica koji predstavljaju veći rizik za pranje novca i finansiranje terorističkih aktivnosti su:
- 1) klijent koji je strano politički i javno eksponirano lice iz člana 27. Zakona,
  - 2) klijenti iz člana 3. tačka z) Zakona, čiji su članovi uže porodice politički i javno eksponirana lica,
  - 3) klijenti iz člana 3. tačka aa) Zakona, čiji je bliži saradnik politički i javno eksponirano lice i
  - 4) klijent koji nije lično prisutan pri utvrđivanju i provjeri identiteta kod obveznika, u smislu fizičkog prisustva kod obveznika za vrijeme prilaganja važećih identifikacionih dokumentata u svrhu utvrđivanja njenog identiteta.
- 2.8.3 Klijenti - pravna lica koja predstavljaju veći rizik za pranje novca i finansiranje terorističkih aktivnosti su:
- 1) klijent, strano pravno lice koje ne obavlja ili ne smije obavljati trgovačke, proizvodne ili druge djelatnosti u državi u kojoj je registrovano (pravno lice sa sjedištem u državi koja je poznata kao off-shore finansijski centar i za koju važe određena ograničenja kod neposrednog obavljanja registrovane djelatnosti u toj državi),
  - 2) klijent - fiducijarno ili drugo slično strano pravno lice s nepoznatim ili skrivenim vlasnicima ili menadžerima (strano pravno lice koje nudi obavljanje poslova za treća lica, osnovana na osnovu pravnog ugovora između osnivača i upravljača koji upravlja

imovinom osnivača u korist određenih lica korisnika ili beneficijara ili za druge određene namjene),

- 3) klijent koji ima komplikovanu statusnu strukturu ili kompleksan lanac vlasništva (komplikovana vlasnička struktura ili kompleksan lanac vlasništva otežava ili ne omogućava utvrđivanje stvarnog vlasnika ili lica koja vrši kontrolu pravnog lica),
- 4) klijent - finansijska organizacija koja za obavljanje svojih djelatnosti nije obavezna dobiti licencu odgovarajućeg nadzornog organa, odnosno u skladu sa matičnim zakonodavstvom nije subjekt mjera na području otkrivanja i sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti,
- 5) klijent - neprofitna organizacija (ustanova, društvo ili drugo pravno lice, odnosno subjekt osnovan za javno-korisne, dobrotvorne namjene, vjerske zajednice, udruženja, fondacije, neprofitna udruženja i druga lica koje ne obavljaju privrednu djelatnost), a ispunjava jedan od sljedećih uslova:
  - ima sjedište u državi koja je poznata kao off-shore finansijski centar,
  - ima sjedište u državi koja je poznata kao finansijski, odnosno poreski raj,
  - ima sjedište u državi koja nije članica Evropske unije (u daljem tekstu: EU), Evropskog ekonomskog prostora (u daljem tekstu: EEP) ili Radne grupe za finansijske mjere protiv pranja novca (Financil Action Task Force on Money Laundering – u daljem tekstu: FATF), odnosno u državi koja nema zadovoljavajuće propise, odnosno međunarodno prihvaćene standarde u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti,
  - među njenim članovima je fizička ili pravna osoba koja je rezident bilo koje države navedene u prethodnoj alineji i
- 6) klijent koji je pravno lice osnovalo izdavanjem akcija na donosioca.

2.9 Veći rizik i manji - kriterijumi geografski položaj klijenta

2.9.1 Obveznik će primjeniti pojačane mjere identifikacije i praćenja aktivnosti klijenta koji svoje sjedište ima u zemlji:

- 1) koja je predmet sankcija, embarga ili sličnih mjera Ujedinjenih nacija ili mjera drugih međunarodnih organizacija kojima se Bosna i Hercegovina pridružila;
  - 2) koja je označena od strane FATF-a ili druge međunarodne organizacije kao zemlja kojoj nedostaju međunarodno prihvaćeni standardi za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti;
  - 3) koja je označena od strane FATF-a ili druge međunarodne organizacije kao zemlja koja finansira ili daje podršku terorističkim aktivnostima, koja ima određene terorističke organizacije koje djeluju u njoj;
  - 4) koja je označena od strane vjerodostojnog izvora kao zemlja u kojoj postoji značajan obim korupcije;
  - 5) koja je u procjeni nadležnih međunarodnih organizacija poznata po proizvodnji ili dobro organizovanoj i razvijenoj trgovini drogom;
  - 6) koja je poznata kao finansijski / porezni raj i
  - 7) koja je poznata kao off shore finansijski centar,
- što može predstavljati veći rizik po pitanju pranja novca i finansiranja terorizma.

2.9.2 Obveznik će primijeniti mjere pojačane identifikacije i praćenja aktivnosti takvog klijenta i u slučaju kada od FOO dobije i objavi obavještenje o slabostima sistema

sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u zemlji u kojoj klijent ima sjedište.

2.9.3 Za svrhe ovih smjernica može se smatrati da zemlje koje se nalaze na listi utvrđenoj od strane Savjeta ministara BiH u skladu sa članom 85. stav 4. Zakona koje su zemlje članice EU, EEA ili FATF, te koje imaju obavezu donošenja zakona i procedura za finansijski sektor u skladu sa direktivama EU i preporukama FATF-a u vezi sa pranjem novca i finansiranjem terorističkih aktivnosti imaju međunarodno prihvaćene standarde za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti koji su ekvivalentni ili strožiji od onih koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

2.9.4 Obveznici mogu smatrati da klijent naveden u članu 29. tačka b) Zakona koji ima sjedište u zemlji opisanoj u podtački 2.9.3. ovih smjernica predstavlja manji rizik u vezi sa pranjem novca i finansiranjem terorističkih aktivnosti i obveznik može primijeniti pojednostavljenu identifikaciju i praćenje aktivnosti takvog klijenta.

2.10 Veći i manji rizik - kriterij poslovni odnosi, proizvodi i transakcije

2.10.1 Obveznik će smatrati da klijent koji vrši transakcije pod neobičnim okolnostima, kao što su:

- 1) značajna i neobjašnjena geografska udaljenost između lokacije klijenta i institucije uključene u transakciju;
- 2) često i neobjašnjeno premještanje računa između različitih finansijskih institucija;
- 3) često i neobjašnjeno prenošenje sredstava između finansijskih institucija u raznim geografskim lokacijama;
- 4) uplata novčanih sredstava sa računa klijenta, odnosno isplata novčanih sredstava na račun klijenta, koji je različit od računa koji je klijent naveo pri utvrđivanju identifikacije, odnosno, preko kojeg se uobičajeno posluje ili je poslovao (posebno ako se radi o prekograničnoj transakciji);
- 5) poslovni odnosi koji uključuju stalne ili velike uplate novčanih sredstava sa računa klijenta, odnosno prema kreditnoj ili finansijskoj instituciji u državi koja nije članica FATF-a, odnosno u državi koja nema zadovoljavajuće propise, odnosno međunarodno prihvaćene standarde oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti;
- 6) transakcije namijenjene klijentima sa prebivalištem ili sjedištem u državi koja je poznata kao finansijski odnosno poreski raj ili kao off shore finansijski centar i
- 7) poslovni odnosi u korist klijenta/nata koji se nalaze na popisu lica ili subjekata protiv kojih su na snazi mjere, sankcije, embarga UN-a,

može predstavljati veći rizik po pitanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

2.10.2 Obveznik će pored onoga što je navedeno u čl. 24, 27, i 28. Zakona, takođe uzeti u obzir da klijent:

- 1) čija struktura ili priroda otežava određivanje pravog vlasnika ili pravo lice koje vrši kontrolu;
- 2) čije poslovanje uključuje obimnu gotovinu i ekvivalente gotovine;

- 3) čije poslovanje, iako obično ne uključuje obimnu gotovinu, proizvodi znatne iznose gotovine za određene transakcije;
- 4) koji je domaće ili strano pravno ili fizičko lice opisano u podtački 2.9.1 i 2.9.2 ovih smjernica, posebno kada se radi o prekograničnom poslovanju;
- 5) koji je računovođa, advokat ili drugi stručnjak koji ima račune u finansijskoj instituciji i predstavlja svoje klijente;
- 6) koji koristi posrednike koji ne podliježu odgovarajućim zakonima za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorističkih aktivnosti i koji se ne nalaze pod adekvatnim nadzorom;
- 7) koji je domaće politički i javno eksponirano lice i
- 8) vrši neuobičajene transakcije iz člana 26. Zakona,

može predstavljati veći rizik po pitanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. Obveznik će razmotriti primjenu pojačane identifikacije i praćenja aktivnosti takvog klijenta, ukoliko ovim smjernicama već nije definisano da ovi klijenti moraju biti tretirani kao klijenti visokog nivoa rizika.

2.10.3 Obveznik može uzeti u obzir da proizvodi vezani za dugoročno životno osiguranje predstavljaju niži rizik u vezi sa pranjem novca i finansiranjem terorističkih aktivnosti i u tom slučaju obveznik može primijeniti pojednostavljenu identifikaciju i praćenje takvih poslova i transakcija.

2.11 Razmatranje transakcija većeg rizika za izvještaje o sumnjivim transakcijama

2.11.1 Obveznik može uzeti u obzir transakcije većeg rizika definisane u tačkama od 2.9 do 2.10 ovih smjernica kao sumnjive transakcije u skladu sa definicijom u članu 3. alineja b. Zakona, te će uzeti u obzir primjenu pojačane identifikacije i praćenja takvih transakcija.

2.11.2 Obveznik će takođe uzeti u obzir izvještavanje o takvoj transakciji, klijentu ili licu FOO-u, u skladu sa članom 38. Zakona.

2.12 Veći rizik - kriterijum prethodna iskustva obveznika sa klijentom

Klijenti koji, s obzirom na iskustvo obveznika, predstavljaju visok rizik za pranje novca ili finansiranje terorističkih aktivnosti su:

- 1) lica za koje je FOO u posljednje 3 godine zatražio od obveznika dostavu podataka zbog sumnje na pranje novca ili finansiranje terorističkih aktivnosti u vezi sa nekom transakcijom ili licem,
- 2) lica za koje je FOO u posljednje 3 godine obvezniku izdao pismeni nalog za privremenu obustavu transakcije ili transakcija,
- 3) lica za koje je FOO u posljednje 3 godine obvezniku pismeno naložio kontinuirano praćenje finansijskog poslovanja klijenta i
- 4) lica za koje je obveznik u posljednje 3 godine dostavljao podatke FOO, jer su u vezi sa tim licem ili transakcijom koju je to lice obavljalo postojali razlozi za sumnju na pranje novca ili finansiranje terorističkih aktivnosti.

2.13 Srednji - prosječni rizik za pranje novca i finansiranje terorističkih aktivnosti

2.13.1 Obveznik svrstava u kategoriju srednje (prosječno) rizičnih onog klijenta, poslovni odnos, proizvod, uslugu ili transakciju, koje na osnovu kriterija iz ovih smjernica i podzakonskih akata donesenih u skladu sa članom 85. Zakona, nije moguće svrstati među visokorizične ili neznatno rizične, te u tom slučaju postupa u skladu sa odredbama o redovnom praćenju poslovne aktivnosti klijenta definisanim Zakonom.

2.13.2 Izuzetno od podtačke 2.13.1 ovih smjernica, prosječno rizičnim klijentima obveznik može smatrati i lica koja ugovor o osiguranju zaključuju preko zastupnika u osiguranju, pri čemu moraju biti ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) da društvo za osiguranje zahtijeva kopije dokumenata koje je zastupnik u osiguranju prikupio i
- 2) da prva uplata premije, odnosno prva rata premije bude preko računa klijenta na račun zastupnika u osiguranju.

2.14 Neznatni rizik za pranje novca i finansiranje terorističkih aktivnosti

2.14.1 Klijentom koji predstavlja neznatan rizik za pranje novca ili finansiranje terorističkih aktivnosti obveznik smatra klijente iz člana 29. Zakona.

2.14.2 Obveznik može uzeti u obzir da dugoročno osiguranje ili finansijske aktivnosti koje se vrše povremeno ili u veoma ograničenom obimu predstavljaju niži rizik u vezi sa pranjem novca i finansiranjem terorističkih aktivnosti.

2.14.3 Obveznik može primijeniti pojednostavljenu identifikaciju i praćenje klijenata i poslova iz prethodnih podtački.

2.15 Pokazatelji sumnjivih transakcija

2.15.1 Za utvrđivanje kategorije rizičnosti obveznik koristi i liste pokazatelja za prepoznavanje sumnjivih klijenata i transakcija.

2.15.2 Obveznici su dužni sačiniti listu pokazatelja za identifikaciju sumnjivih klijenta i transakcija u oblasti životnog osiguranja u saradnji sa FOO i Agencijom u roku iz člana 47. stav 2. Zakona.

2.15.3 Listu iz prethodne podtačke obveznik dostavlja istovremeno FOO i Agenciji.

2.15.4 Prilikom sačinjavanja liste pokazatelja za prepoznavanje sumnjivih klijenata i transakcija obveznik treba imati u vidu opšte i posebne pokazatelje sumnjivih transakcija.

2.16 Pokazatelji koji bi trebali izazvati sumnju - opštih pokazatelji

2.16.1 Opšti pokazatelji koji bi kod obveznika trebali izazvati sumnju u kontekstu izrade procjene rizika iz člana 5. Zakona i sačinjavanja liste pokazatelja iz člana 47. Zakona mogu biti:

- 1) klijent ne želi da mu se pismena obaviještenja šalju na kućnu adresu;
- 2) klijent ostavlja utisak da posjeduje račune kod nekoliko finansijskih institucija na jednom geografskom području, a bez očiglednog razloga;

- 3) klijent koristi jednu adresu, ali često mijenja pravna i fizička lica koja borave na toj adresi;
- 4) klijent koristi poštanski broj ili neku drugu vrstu adrese za primanje poštanskih pošiljki, umjesto adrese ulice, kada to nije norma na tom geografskom području;
- 5) klijent počinje obavljati česte novčane transakcije velikih iznosa, što nije bila uobičajena aktivnost tog klijenta u prošlosti;
- 6) klijent obavlja novčane transakcije konzistentno zaokruženih i velikih iznosa (npr. KM 20.000, KM 15.000, KM 9.900, KM 8.500 itd.);
- 7) klijent stalno obavlja novčane transakcije koje su malo ispod praga iznosa za koje postoji obaveza identifikovanja odnosno prijavljivanja;
- 8) klijent obavlja transakciju u iznosu koji je neuobičajen u poređenju sa iznosima prethodnih transakcija;
- 9) klijent traži od obveznika da zadrži ili izvrši transfer velike sume novca ili drugih sredstava, kada je ova vrsta aktivnosti neuobičajena za klijenta;
- 10) transakcije čija struktura ukazuje na neku protivzakonitu svrhu, čija je poslovna namjena nejasna ili se čini iracionalnom sa poslovnog stanovišta;
- 11) transakcije koje uključuju podizanje sredstava nedugo nakon što su ista deponovana kod obveznika (računi za propisane rezerve nefinansijskih institucija), pod uslovom da se trenutno podizanje takvih sredstava ne može opravdati poslovnom aktivnošću klijenta;
- 12) transakcije kod kojih je razlog zbog kojeg je klijent odabrao određenog obveznika ili poslovnicu obveznika za obavljanje svoje transakcije nejasan;
- 13) transakcije koje za rezultat imaju znatnu ali neobjašnjivu, aktivnost na računu koji je prethodno bio uglavnom neaktivan;
- 14) transakcije koje ne odgovaraju saznanju i iskustvu obveznika o klijentu i navedenoj svrsi poslovnog odnosa;
- 15) klijenti koji dostave lažne ili varljive informacije obveznicima ili odbiju, bez uvjerljivog razloga, da dostave informacije i dokumente koji su potrebni i koji se rutinski dostavljaju, a vezani su za relevantnu poslovnu aktivnost;
- 16) klijent zahtijeva pretjeranu likvidnost u svom poslovnom odnosu;
- 17) osiguravanje (zalozi, garancije) od strane trećih lica koja su nepoznata banci, koja nemaju očiglednu afilijaciju sa klijentom i koja nemaju uvjerljive i očigledne razloge da pružaju takve garancije;
- 18) transferi velikih suma novca ili česti transferi u ili iz država koje su poznate po proizvodnji nedopuštenih droga;
- 19) klijent je jako nervozan bez očiglednog razloga;
- 20) klijent je došao u društvu, prati ga se i/ili posmatra;
- 21) klijent donosi novac koji prelazi iznose koji, u skladu sa zakonom, zahtijevaju identifikaciju i/ili prijavljivanje, a koji klijent nije prebrojao, izuzev ako je to (nebrojanje) uobičajeno u poslovanju klijenta;
- 22) neočekivano plaćanje nenaplativog kredita bez uvjerljivog objašnjenja;
- 23) klijent nastoji da izbjegne pokušaje obveznika da ostvari lični kontakt;
- 24) klijent obveznika je bio predmet gonjenja za krivično djelo i
- 25) transferi velikih iznosa u inostranstvo sa računa klijenta u slučaju da saldo na računu potiče od mnogobrojnih polaganja gotovine na različite račune klijenata kod jedne ili više banaka;

2.16.2 Klijent neuobičajeno dobro poznaje zakonske propise u vezi sa prijavljivanjem

sumnjive transakcije, brzo potvrđuje da novčana sredstva potiču iz zakonitih izvora.

2.17 Lista posebnih pokazatelja koji bi trebali izazvati sumnju – životno osiguranje

Pokazatelji koji bi trebali izazvati sumnju odnose se na obveznike iz tačke 1.2 ovih smjernica mogu biti:

- 1) klijent obavlja transakciju koja dovodi do sumnjivog povećanja investicionih prinosa;
- 2) trajanje ugovora o životnom osiguranju kraće je od tri godine;
- 3) transakcija uključuje korištenje i plaćanje činidbene garancije, što dovodi do prekograničnog plaćanja;
- 4) plaćanje velikih iznosa osiguranja;
- 5) zahtjev korisnika osiguranja da se novac od osiguranja ili povrat premija osiguranja isplati u gotovini u slučaju da je u pitanju veliki iznos;
- 6) veliki iznosi osiguranja za više polisa osiguranja, koje su skopljene u kraćem vremenskom periodu, plaćaju se u gotovini;
- 7) postoji sumnja da su polise osiguranja zaključene na lažna imena, na imena drugih osoba ili su prijavljene lažne adrese;
- 8) jedna osoba je vlasnik većeg broja polisa kod različitih društava za osiguranje, naročito ukoliko su ugovori o osiguranju sklapani u kraćem vremenskom periodu;
- 9) otkazivanje polise osiguranja ubrzo nakon sklapanja ugovora o osiguranju, posebno kada se radi o polisi sa visokom premijom;
- 10) klijent zahtjeva da naknadu iz osiguranja, novac koji potražuje po osnovu naknade u slučaju otkazivanja polise ili preplaćeni iznos premije osiguranja bude isplaćen trećoj strani ili transferisan na račun fizičkog ili pravnog lica na teritoriji države u kojoj se ne primjenjuju strogi standardi u oblasti sprečavanja pranja novca ili finansiranja terorističkih aktivnosti u kojoj su na snazi strogi propisi o povjerljivosti i tajnosti bankarskih i poslovnih podataka;
- 11) klijent prihvata nepovoljne uslove u ugovoru o osiguranju s obzirom na njegovo zdravstveno stanje ili starosnu dob;
- 12) firme koji su vlasnici polisa osiguranja u ime zaposlenih radnika plaćaju neobičajeno velike premije osiguranja ili otkazuju polise u veoma kratkom periodu od datuma sklapanja ugovora o osiguranju;
- 13) firme kupuju polise životnog osiguranja za zaposlene, a broj zaposlenih je manji od broja kupljenih polisa; polise se izdaju i na osobe koje nisu zaposlene u firmi;
- 14) ugovor o osiguranju sklapa osoba koja se bavila nezakonitim aktivnostima u prošlosti ili ugovor o osiguranju sklapa osoba koje se sa takvom osobom može na neki način povezati;
- 15) ugovarač osiguranja ili osiguranik insistira na tajnosti transakcije, tj. da se iznos premije osiguranja ili suma osiguranja ne prijavi FOO usprkos činjenicama da je to zakonska obaveza obveznika,
- 16) klijent molbom ili podmićivanjem pokušava da uvjeri ovlašćena lica obveznika da protivno zakonu zastupa njegove interese,
- 17) postoji sumnja da su polise osiguranja, koje su skopljene u kraćem vremenskom periodu, plaćene u gotovini,

- 18) vlasnik polise vrši izmjene ugovora o osiguranju zahtijevajući polisima sa većom premijom ili da sa mjesečnog plaćanja pređe na godišnje ili paušalno plaćanje premija, što ne korenspodira sa njegovim imovinskim stanjem i
- 19) veliki ili neuobičajeni odštetni zahtjevi, odnosno zahtjevi čiji se osnov ne može sa sigurnošću utvrditi.

2.18 Procedure za određivanje politički i javno eksponiranog lica

- 2.18.1 Obveznici će internim aktom, a imajući u vidu smjernice date u podtačkama 2.18.2 do 2.18.10 ovih smjernica definisati odgovarajuće procedure za određivanje da li je klijent i/ili stvarni vlasnik klijenta iz Republike Srpske, Bosne i Hercegovine ili inostranstva politički i javno eksponiran, u smislu člana 27. Zakona.
- 2.18.2 U svrhu utvrđivanja politički i javno eksponiranih lica, obveznik koristi sljedeće izvore:
  - 1) obrazac koji popunjava klijent,
  - 2) informacije prikupljene iz javnih izvora i
  - 3) informacije dobijene uvidom u baze podataka koje uključuju spiskove politički i javno eksponiranih lica (*World Check PEP List*, Internet, itd).
- 2.18.3 Postupak utvrđivanja bliskih saradnika i članova uže porodice politički i javno eksponiranih lica primjenjuje se ukoliko je odnos sa saradnikom javno poznat ili ukoliko obveznik ima razloge da smatra da takav odnos postoji.
- 2.18.4 Prije upostavljanja poslovnog odnosa sa politički i javno eksponiranim licem, obveznik koji sklapa poslovni odnos:
  - 1) pribavlja podatke o izvoru sredstava i imovine koji su predmet poslovnog odnosa, odnosno transakcije, iz ličnih i drugih isprava koje podnese klijent, a ako propisane podatke nije moguće pribaviti iz podnesenih isprava, podaci se pribavljaju neposredno iz pisane izjave klijenta i
  - 2) pribavlja pisanu saglasnost od neposredno pretpostavljenog lica prije uspostavljanja poslovnog odnosa sa klijentom.
- 2.18.5 Saglasnost iz podtačka 2.18.4 ovih smjernica daje se u pismenoj ili elektronskoj formi i nije je potrebno dalje tražiti za preduzimanje svake pojedinačne transakcije u ime i za račun klijenta.
- 2.18.6 Nakon uspostavljanja poslovnog odnosa sa politički i javno eksponiranim licem, članovima njegove uže porodice i bliskim saradnicima, obveznik vodi posebnu evidenciju o ovim licima i transakcijama koje se preduzimaju u ime i za račun ovih lica.
- 2.18.7 Službeno lice sa posebnom pažnjom prati sve poslovne aktivnosti koje kod njega obavlja politički i javno eksponirano lice i u slučaju da ocijeni da su se promijenile okolnosti u vezi sa uobičajenim poslovnim aktivnostima klijenta, o tim transakcijama obavještava ovlašćeno lice u najkraćem mogućem roku.
- 2.18.8 Obveznici redovno ažuriraju svoje liste politički i javno eksponiranih lica i proširuju ih i na one klijente koji u vrijeme zasnivanja poslovnog odnosa nisu bili politički i javno eksponirana lica u smislu Zakona.

2.18.9 Sa liste politički i javno eksponiranih lica obveznik može brisati samo lica kojima je prošlo najmanje godinu dana od dana prestanka funkcije, odnosno statusa na osnovu kog su uvršteni na ovu listu.

2.18.10 Podatke o politički i javno eksponiranim licima obveznici vode u elektronskoj formi.

2.19 Nova tehnološka dostignuća

2.19.1 Obveznik je dužan da obrati naročitu pažnju na rizik od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, koji proizilazi iz primjene novih tehnoloških dostignuća koja omogućavaju anonimnost klijenta.

2.19.2 Obveznik je dužan da uspostavi procedure i preduzme dodatne mjere kojima se otklanjaju rizici i sprečava zloupotreba novih tehnoloških dostignuća u svrhu pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

3 IDENTIFIKACIJA I PRAĆENJE KLIJENTA

3.1 Identifikacija i praćenje klijenta

3.1.1 Obveznik utvrđuje identitet klijenta i prikuplja podatke o klijentu i transakciji (u daljem tekstu: identifikacija) u slučajevima i na način propisan članom 6. i 7, te članom 15. stav 4. i 5. Zakona, prije uspostavljanja poslovnog odnosa, a izuzetno i nakon toga, a najkasnije do momenta kada bi osiguranik po polisi mogao da ostvari svoja prava.

3.1.2 Dokumenti na osnovu kojih se utvrđuju podaci potrebni za identifikaciju moraju biti važeći.

3.1.3 Za sve originalne dokumente koji se ne mogu ostaviti kod obveznika, obveznik će izvršiti uvid, te iste kopirati ili skenirati. Ukoliko se dokumenti kopiraju, na kopiji obveznik svojim potpisom i pečatom potvrđuje vjerodostojnost sa originalnim dokumentima. Ukoliko se dokumenti skeniraju, sistem u kojem su pohranjeni mora omogućiti generisanje podataka o licu koje je izvršilo skeniranje, vremenu i mjestu.

3.1.4 U slučaju stranih dokumenta koji nisu napisani na jednom od jezika koji se koriste u BiH, obveznik će od klijenta pribaviti prevod ovjeren od strane ovlaštenog sudskog tumača.

3.1.5 Obveznici će voditi računa o valjanosti i relevantnosti informacija, podataka i dokumentacije, koji su osnov za identifikaciju klijenta, tako što će vršiti redovne provjere postojećih dokumenata za vrijeme trajanja poslovnog odnosa. U slučaju značajnih transakcija, značajnih izmjena u načinu obavljanja transakcija od strane klijenta ili drugih značajnih promjena zbog kojih se javlja potreba za ponovnom provjerom odnosa s klijentom, trebaju se zahtijevati i/ili prikupiti nove ili dodatne informacije za identifikaciju.

3.1.6 U slučajevima ozbiljne sumnje u identitet korisnika ili u slučajevima kada korisnik može biti procijenjen kao visoko rizičan, obveznik provjeru identiteta će izvršiti pribavljanjem propisno ovjerene pisane izjave klijenta.

3.1.7 Ako i pored mjera preduzetih radi identifikacije klijenta, odnosno stvarnog vlasnika

klijenta koji je pravno lice, to nije moguće sa sigurnošću utvrditi, ili kada obveznik osnovano sumnja u istinitost ili vjerodostojnost podataka, odnosno dokumentacije kojom klijent potvrđuje svoj identitet, te u situaciji kada klijent nije spreman ili ne pokazuje spremnost da saraduje s obveznikom pri utvrđivanju istinitih i potpunih podataka koje obveznik zahtijeva u okviru analize klijenta, obveznik odbija zaključivanje takve transakcije, odnosno mora prekinuti sve postojeće poslovne odnose s tim klijentom.

3.2 Oblici indentifikacije i praćenja klijenta

Obveznik nakon procjene rizika i određivanja stepena rizičnosti klijenta, poslovnog odnosa, proizvoda, usluge ili transakcije, bira i vrši adekvatnu identifikaciju i praćenje klijenta: redovna, pojačana ili pojednostavljena.

3.3 Izuzetak od obaveze identifikacije i praćenja klijenta

Izuzetno od člana 6. stav 1. Zakona kontrola klijenta se ne mora vršiti prilikom zaključivanja ugovora životnog osiguranja:

- 1) kod kojih pojedinačna rata premije ili više rata premije osiguranja, koje treba platiti u roku od jedne godine, ukupno ne prelazi iznos od 2.000KM,
- 2) ako isplata jedne premije ne prelazi iznos od 5.000KM i
- 3) sa klijentom niskog rizika u skladu sa ovim smjernicama.

3.4 Identitet klijenta-fizičkog lica i podaci o transakciji

3.4.1 Identitet klijenta koji je fizičko lice obveznik utvrđuje uvidom u važeći identifikacioni dokumenat klijenta izdat od strane nadležnog organa (lična karta, pasoš ili vozačka dozvola), uz njegovo prisustvo, kojom prilikom se prikupljaju podaci:

- 1) ime i prezime, očevo ime, datum i mjesto rođenja, državljanstvo, prebivalište, odnosno boravište klijenta,
- 2) broj ličnog dokumenta i mjesto izdavanja, naziv organa koji je izdao ličnu ispravu,
- 3) jedinstveni matični broj fizičkog klijenta,
- 4) ime i prezime, datum i mesto rođenja, prebivalište, broj ličnog dokumenta i mjesto izdavanja, kao i matični broj punomoćnika ili zakonskog zastupnika klijenta, ukoliko se poslovni odnos sklapa na takav način i
- 5) broj računa.

3.4.2 U slučaju zaključenja ugovora preko posrednika u osiguranju, obveznik pribavlja dokumente koje je posrednik/zastupnik prikupio i zahtijeva da prva uplata premije, odnosno prva rata premije bude preko računa klijenta.

3.5 Identitet klijenta-pravnog lica i podaci o transakciji

3.5.1 Identitet klijenta-pravnog lica, obveznik utvrđuje uvidom u dokumente koji obavezno sadrže:

- 1) dokaz o njegovom pravnom statusu – izvod iz registra kojeg vodi institucija zadužena za registraciju;

- 2) identifikacioni broj dodijeljen od strane poreskog organa;
  - 3) finansijske izvještaje o poslovanju;
  - 4) dokumente u kojima se opisuju osnovne poslovne aktivnosti klijenta;
  - 5) listu ovlaštenih potpisnika i
  - 6) informacije o ovlašćenim predstavnicima i njihove identifikacione dokumente, u skladu sa podtačkom 3.4.1 ovih smjernica, kao i uzorke njihovih potpisa.
- 3.5.2 Pored podataka iz podtačke 3.5.1 ovih smjernica, u situacijama iz tačke 2.16 ovih smjernica obveznik je dužan i da pribavi sljedeće podatke o stvarnom vlasniku pravnog lica:
- 1) lično ime, adresu prebivališta ili boravišta stvarnog vlasnika,
  - 2) datum i mjesto rođenja stvarnog vlasnika pravnog lica i
  - 3) podatak o kategoriji lica u čijem je interesu osnivanje i djelovanje pravnog lica, u slučaju iz člana 3. stav 1. tačka n. alineja 3. Zakona.
- 3.5.3 Ako obveznik prilikom utvrđivanja i provjere identiteta klijenta-pravnog lica posumnja u istinitost dobijenih podataka ili vjerodostojnost isprava i druge poslovne dokumentacije iz koje su uzeti podaci, dužan je da od zastupnika ili ovlašćenog lica prije uspostavljanja poslovnog odnosa ili izvršenja transakcije pribavi i pisanu izjavu.

3.6 Identitet zastupnika ili punomoćnika klijenta

- 3.6.1 Prilikom zasnivanja poslovnog odnosa ili preduzimanja transakcije od strane zastupnika ili punomoćnika, obveznici vrše identifikaciju zastupnika/punomoćnika i klijenta u čije se ime i za čiji račun otvara račun ili obavlja transakcija i to isključivo na osnovu ličnih ili drugih javnih isprava i to:
- 1) uvidom u važeći identifikacioni dokument iz tačke 3.4 ovih smjernica i
  - 2) pisanog ovlaštenja – punomoći, ovjerenog od strane notara, konzulata, suda ili organa državne uprave.
- 3.6.2 Ukoliko posumnja u istinitost dobijenih podataka prilikom utvrđivanja i provjere identiteta zastupnika/punomoćnika obveznik pribavlja pisanu izjavu, a naročito u slučajevima kada je:
- 1) pismeno ovlaštenje (punomoć) dato licu koje očigledno nema dovoljno bliske veze (npr. rodbinske, poslovne i sl.) sa klijentom da bi obavljalo transakcije koristeći se računom klijenta,
  - 2) finansijsko stanje klijenta poznato, a transakcija koju namjerava da izvrši ne odgovara tom finansijskom stanju i
  - 3) tokom poslovnih odnosa sa klijentom uoče neke neuobičajene transakcije.

3.7 Redovna identifikacija i praćenje klijenta

Obveznik prati poslovne aktivnosti koje preduzima klijent provodeći mjere identifikacije i praćenja uz primjenu principa "upoznaj svog klijenta", uključujući i porijeklo sredstava koja se koriste u poslovnim operacijama, primjenjujući metode identifikacije propisane Zakonom, podzakonskim aktima donesenim u skladu sa Zakonom i ovim smjernicama.

3.8 Pojačana identifikacija i praćenje klijenta

- 3.8.1 Pojačane mjere identifikacije i praćenja klijenta obveznik primjenjuje u slučajevima kada zbog prirode poslovnog odnosa, oblika i načina obavljanja transakcije, poslovnog profila klijenta ili zbog drugih okolnosti povezanih s klijentom postoji ili bi mogao postojati veći rizik za pranje novca ili finansiranje terorističkih aktivnosti.
- 3.8.2 Pojačanu identifikaciju i praćenje klijenta obveznik preduzima u slučajevima iz člana 23. Zakona, t. 2.8. do 2.12. ovih smjernica, te u slučajevima predviđenim pozakonskim aktima donesenim na osnovu Zakona i tom prilikom pored mjera iz člana 7. Zakona preduzima i dodatne mjere predviđene Zakonom, posebno prati korespondentni odnos s bankama i drugim finansijskim institucijama sa sjedištem u inostranstvu, kako je regulisano članom 24. Zakona, pozakonskim aktima donesenim na osnovu Zakona.“

3.9 Pojednostavljena identifikacija i praćenje klijenta

- 3.9.1 Obveznik obavlja pojednostavljenu identifikaciju i praćenje klijenta u slučajevima kada po ocjeni obveznika kod klijenta postoji nizak (neznatan) nivo rizika za pranje novca ili finansiranje terorističkih aktivnosti, kada su podaci o klijentu koji je pravna osoba ili njen stvarni vlasnik transparentni, odnosno javno dostupni.
- 3.9.2 Pojednostavljenu identifikaciju i praćenje klijenta obveznik provodi u slučajevima i na način iz čl. 29. i 30. Zakona, pozakonskim aktima donesenim na osnovu Zakona i tačke 2.14. ovih smjernica, te kod klijenata s niskim nivoom rizika (godišnja premija $\leq$ KM 2.000,00).
- 3.9.3 Obveznik neće sklopiti poslovni odnos ili izvršiti transakciju prije nego utvrdi sve činjenice potrebne za ocjenu rizičnosti klijenta.
- 3.9.4 Ako je klijent, u skladu sa ocjenom rizičnosti, uvršten u kategoriju visokorizičnih klijenata ili kada u vezi sa klijentom ili transakcijom postoji sumnja na pranje novca ili finansiranje terorističkih aktivnosti obveznik ne može provoditi pojednostavljenu identifikaciju i praćenje klijenta.

4 PROVOĐENJE MJERA SPREČAVANJA PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORISTIČKIH AKTIVNOSTI U FILIJALAMA, PODRUŽNICAMA I DRUGIM ORGANIZACIONIM JEDINICAMA OBVEZNIKA

4.1 Obaveza provođenja mjera

- 4.1.1 Obveznik uspostavlja sistem vođenja jedinstvene politike otkrivanja i sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti kako u svom sjedištu, tako i u svim filijalama i drugim organizacionim jedinicama u Republica Srpskoj, Bosni i Hercegovini i inostranstvu, ako je to dozvoljeno zakonima i propisima te države.
- 4.1.2 U vezi sa tačkom 4.1.1 ovih smjernica obveznik posebno vodi računa da se Zakonom, podzakonskim aktima donesenim u skladu sa Zakonom i ovim smjernicama propisane mjere otkrivanja i sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u vezi sa identifikacijom i praćenjem klijenta, obavještanjem o sumnjivim transakcijama, vođenjem evidencija, internom revizijom, imenovanjem ovlašćenog lica, čuvanjem podataka i drugih bitnih okolnosti u vezi sa otkrivanjem i sprečavanjem

pranja novca ili finansiranja terorističkih aktivnosti u istom obimu provode i u filijalama, podružnicama i drugim organizacionim jedinicama obveznika u Republici Srpskoj, Bosni i Hercegovini i inostranstvu, ako je to dozvoljeno zakonima i propisima te države.

4.2 Vrste mjera za otklanjanje rizika

- 4.2.1 U slučaju kada se minimalni zahtjevi sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti propisani Zakonom i propisima strane države u kojoj se nalazi filijala, podružnica i druga organizaciona jedinica obveznika razlikuju, filijala, podružnica i druga organizaciona jedinica obveznika treba primjenjivati ili Zakon ili propise strane države zavisno od toga koji propisi osiguravaju viši standard sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, do mjere do koje to dopuštaju propisi te strane države.
- 4.2.2 Ako propisima strane države nije dopušteno sprovođenje radnji i mjera za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u obimu propisanom Zakonom, obveznik je dužan da o tome odmah obavijesti FOO i da donese odgovarajuće mjere za otklanjanje rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, kao što su:
- 1) uspostavljanje dodatnih internih procedura kojima se sprečava, odnosno smanjuje mogućnost zloupotrebe u svrhu pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti,
  - 2) provođenje dodatne interne kontrole nad poslovanjem obveznika na svim ključnim područjima koja su najviše izložena riziku pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti,
  - 3) uspostavljanje internih mehanizama procjene rizičnosti određenih klijenata, poslovnih odnosa, proizvoda i transakcija u skladu sa Zakonom, Pravilnikom o sprovođenju zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, Smjernicama FOO i ovim smjernicama,
  - 4) provođenje striktno politike klasifikacije klijenata prema njihovoj rizičnosti i dosljedno provođenje mjera prihvaćenih na osnovu te politike i
  - 5) dodatna obuka zaposlenih.
- 4.2.3 Pojačane mjere identifikacije i praćenja obveznici su dužni provoditi u filijalama, podružnicama i drugim organizacionim jedinicama u inostranstvu u slučajevima iz člana 9. stav 4. Zakona.

4.3 Dužnosti uprave obveznika

Uprava obveznika je dužna:

- 1) osigurati da sa politikom otkrivanja i sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti budu upoznate sve filijale, podružnice i druge organizacione jedinice obveznika koje imaju sjedište u Republici Srpskoj, Bosni i Hercegovini i inostranstvu, kao i njihovi zaposleni,
- 2) preko odgovornog lica filijale i druge organizacione jedinice osigurati da se interni postupci otkrivanja i sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u što većoj mjeri ugrade u njihove poslovne procese i

- 3) provoditi stalan nadzor odgovarajućeg i efikasnog provođenja mjera otkrivanja i sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u filijalama, podružnicama i drugim organizacionim jedinicama koje imaju sjedište u Bosni i Hercegovini i inostranstvu.

4.4 Izvještavanje matičnog obveznika

Filijale i druge organizacione jedinice obveznika, a koje imaju sjedište u Republici Srpskoj, Bosni i Hercegovini ili inostranstvu, najmanje jednom godišnje matičnog obveznika izvještavaju o prihvaćenim mjerama na području otkrivanja i sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, posebno u pogledu identifikacije i praćenja klijenta, provođenja postupka procjene rizika, prepoznavanja i obavještanja o sumnjivim transakcijama, sigurnosti i čuvanja podataka i dokumentacije, vođenja evidencije o klijentima, poslovnim odnosima i transakcijama.

5 PRAĆENJE POSLOVNIH AKTIVNOSTI KLIJENTA

5.1 Opšte odredbe

- 5.1.1 Obveznik prati poslovne aktivnosti koje preduzima klijent uz primjenu principa "upoznaj svoga klijenta" iz člana 21. Zakona.
- 5.1.2 Praćenje poslovnih aktivnosti klijenta iz tačke 5.1.1 ovih smjernica dijeli se na četiri segmenta poslovanja klijenta kod obveznika i to:
  - 1) praćenje i provjeravanje usklađenosti poslovanja klijenta s predviđenom prirodom i namjenom poslovnog odnosa,
  - 2) praćenje i provjeravanje usklađenosti izvora sredstava klijenta s predviđenim izvorom sredstava koji je klijent naveo pri uspostavljanju poslovnog odnosa kod obveznika,
  - 3) praćenje i provjeravanje usklađenosti poslovanja klijenta s njenim uobičajenim obimom poslovanja i
  - 4) praćenje i ažuriranje prikupljenih dokumenata i podataka o klijentu.

5.2 Obim i učestalost praćenja poslovnih aktivnosti klijenta

- 5.2.1 Praćenje poslovnih aktivnosti klijenta iz tačke 5.1 ovih smjernica provodi se:
  - 1) u slučaju visokorizičnog klijenta propisane mjere praćenja poslovnih aktivnosti klijenta koje su ocijenjene kao visokorizične obveznik provodi najmanje jednom godišnje, te redovno, a najmanje jednom godišnje, provodi mjere ponovne godišnje identifikacije i praćenja klijenta ako su ispunjeni uslovi propisani Zakonom,
  - 2) u slučaju srednje (prosječno) rizičnog klijenta propisane mjere praćenja poslovnih aktivnosti klijenta koje su ocijenjene kao srednje (prosječno) rizične, obveznik provodi najmanje svake tri godine, te redovno, a najmanje jednom godišnje, provodi mjere ponovne godišnje identifikacije i praćenja klijenta ako su ispunjeni uslovi koje propisuje Zakon i
  - 3) u slučaju klijenta koji predstavlja nizak - neznatan rizik, propisane mjere praćenja poslovnih aktivnosti klijenta obveznik provodi najmanje svakih pet godina, a najmanje jednom godišnje provodi mjere ponovne godišnje identifikacije i praćenja klijenta ako su ispunjeni uslovi koje propisuje Zakon.

- 5.2.2 U svojim internim aktima, obveznik se može, u skladu sa svojom politikom upravljanja rizicima pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, odlučiti za češće praćenje poslovnih aktivnost određenog klijenta nego što je to određeno ovim smjericama. Zavisno od rizika pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti kojem je izložen prilikom obavljanja pojedinačnih transakcija ili poslovnih operacija sa pojedinačnim klijentom, a taj rizik obveznik procjenjuje u skladu sa članom 5. Zakona.
- 5.2.3 Pri naknadnom utvrđivanju rizičnosti, obveznik naročito vodi računa o sljedećim okolnostima:
- 1) bitnim promjenama okolnosti na kojima se zasniva ocjena rizičnosti klijenta ili poslovnog odnosa, odnosno promjenama okolnosti koje su bitno uticale na svrstavanje određenog klijenta ili poslovnog odnosa u određenu kategoriju rizičnosti,
  - 2) razlozima za sumnju u istinitost podataka na osnovu kojih je donešena ocjena rizičnosti klijenta ili poslovnog odnosa i
  - 3) nepodudaranju podataka dobijenih u ponovnoj kontroli sa početnim podacima.
- 5.2.4 U slučaju postojanja jedne ili više okolnosti iz podtačke 5.2.3 ovih smjernica obveznik može razvrstati klijenta u kategoriju veće rizičnosti.
- 5.2.5 Za praćenje poslovnih aktivnosti klijenta iz tačke 5.1. ovih smjernica, obveznik koristi mjere propisane podzakonskim aktima donesenim na osnovu Zakona.

6 OSTALE DUŽNOSTI OBVEZNIKA

6.1 Obavješćavanje FOO

- 6.1.1 U skladu sa Zakonom, podzakonskim aktima donesenim na osnovu Zakona i ovim smjericama obveznik dostavlja FOO propisane podatke uvijek kada u vezi s transakcijom ili klijentom postoje razlozi za sumnju na pranje novca i finansiranje terorističkih aktivnosti.
- 6.1.2 Obaveza obavješćavanja o sumnjivim transakcija ne vrijedi samo za transakcije koje je klijent zaključio, nego i za sve transakcije koje je namjeravao/pokušao zaključiti, pa je od njih odustao bez posebno uvjerljivih razloga. Dužnost obavješćavanja nastupa u slučaju kada obveznik, kod sklapanja poslovnog odnosa ili izvršenja transakcije, ne može utvrditi ili provjeriti identitet klijenta na način koji je utvrđen Zakonom, podzakonskim aktima donesenim na osnovu Zakona i ovim smjericama. Kada se ne može utvrditi stvarni vlasnik ili kada se ne mogu dobiti podaci o namjeni i predviđenoj prirodi poslovnog odnosa ili transakcije i drugi podaci koji su propisani Zakonom, podzakonskim aktima donesenim na osnovu Zakona i ovih smjernica.
- 6.1.3 Obveznik obaviještava FOO, u slučajevima, na način i u rokovima predviđenim članom 38. i 39. Zakona, te odredbama podzakonskih akata donesenim na osnovu Zakona.

6.2 Edukacija i stručno osposobljavanje zaposlenih

- 6.2.1 Obveznik osigurava redovno stručno obrazovanje, osposobljavanje i usavršavanje zaposlenih koji direktno ili indirektno obavljaju poslove na sprečavanju i otkrivanju

pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

- 6.2.2 Obveznik, uz učešće ovlaštenog lica, donosi program godišnjeg stručnog obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja zaposlenih koji obavljaju poslove na sprečavanju i otkrivanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, najkasnije do 31.03. za tekuću godinu.
- 6.2.3 Program iz tačke 6.2.2 ovih smjernica obveznik dostavlja Agenciji najkasnije do 30.04. tekuće godine.
- 6.2.4 U procese edukacije i osposobljavanja obveznik uključuje i sve nove zaposlene. U tu svrhu obveznik organizuje poseban program obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja zaposlenih na području sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.
- 6.2.5 Kod prijema u radni odnos novih zaposlenih, koji će obavljati poslove na sprečavanju i otkrivanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, obveznik bi trebao primjeniti "screening procedure" posmatranja, kako bi se osigurali visoki standardi kod zapošljavanja zaposlenika, uz poštivanje uslova iz člana 44. Zakona.
- 6.2.6 Podtačka 6.2.5 ovih smjernica podrazumijeva da će obveznik utvrditi postupak kojim se pri zasnivanju radnog odnosa na radnom mjestu na kome se primjenjuju odredbe Zakona i propisa donijetih na osnovu Zakona, u smislu člana 44. Zakona. U ovom postupku provjeravaju se i drugi kriteriji kojima se utvrđuje da li kandidat za radno mjesto iz podtačke 6.2.5 ovih smjernica, zadovoljava visoke stručne i moralne kvalitete.
- 6.2.7 Stručno obrazovanja, osposobljavanje i usavršavanje zaposlenih kod određenog obveznika može provoditi:
- 1) ovlašćenog lica,
  - 2) zamjenici ovlašćenog lica i
  - 3) drugo stručno osposobljeno lice, koje na prijedlog ovlašćenog lica, odredi uprava obveznika.
- 6.2.8 Odredbe tačke 6.2 i 6.3 ovih smjernica, se na odgovarajući način primjenjuju i na treća lica kojima je obveznik povjerio aktivnosti na identifikaciji i praćenju klijenta.

6.3 Sadržaj programa stručnog osposobljavanja zaposlenih

- 6.3.1 Program podtačke 6.2.2 ovih smjernica sadrži:
- 1) sadržaj i obim obrazovnog programa,
  - 2) cilj obrazovnog programa,
  - 3) način izvođenja obrazovnog programa (predavanja, radionice, vježbe itd.),
  - 4) krug zaposlenih kojima je obrazovni program namijenjen i
  - 5) trajanje obrazovnog programa.
- 6.3.2 Programom se obuhvata najmanje:
- 1) upoznavanje sa odredbama Zakona, propisa donesenih na osnovu Zakona, ovih smjernica i svih drugih zakonskih i podzakonskih propisa koji se tiču sprečavanja

pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, te na osnovu njih donesenih internih akata,

- 2) upoznavanje sa internim programom procjene rizika obveznika,
- 3) upoznavanje sa stručnom literaturom o sprečavanju i otkrivanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i
- 4) upoznavanje sa listom indikatora za prepoznavanje klijenata i transakcija za koje postoje osnovi sumnje da se radi o pranju novca i finansiranju terorističkih aktivnosti.

6.3.3 Programom bi se trebalo obuhvatiti i upoznavanje zaposlenih sa:

- 1) elementima politike “upoznaj svog klijenta”,
- 2) opasnostima od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i rizicima za obveznika i ličnim odgovornostima zaposlenih,
- 3) mogućnostima i slabostima obveznika u sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti,
- 4) odgovornostima i ovlašćenjima ovlašćenog lica i njegovih zamjenika;
- 5) sistemom internih kontrola i revizija,
- 6) informacije o trenutnim tehnikama, metodama i trendovima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti,
- 7) osnovni principi osiguranja -ICP 22 Međunarodne asocijacije supervizora osiguranja i
- 8) najboljim svjetskim praksama za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti koje je izdala FATF.

6.4 Interna kontrola i revizija

6.4.1 Obveznik u skladu sa članom 46. Zakona, uz učešće ovlašćenog lica, osigurava redovnu internu kontrolu i reviziju obavljanja poslova sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

6.4.2 Predmet aktivnosti interne kontrole i revizije iz podtačke 6.4.1 ovih smjernica treba da bude usklađenost poslovanja obveznika s odredbama Zakona, propisa donesenih na osnovu Zakona i ovih smjernica, što uključuje procjenu adekvatnosti politika i procedura obveznika i obuke ovlašćenih i odgovornih lica s aspekta standarda kojima je definisano sprečavanje pranja novca i finansiranje terorističkih aktivnosti.

6.4.3 Namjena interne revizije i kontrole je utvrđivanje i eliminisanje manjkavosti u provođenju propisanih mjera otkrivanja i sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i poboljšanje sistema otkrivanja transakcija ili klijenata za koje postoje razlozi za sumnju na pranje novca ili finansiranje terorističkih aktivnosti.

6.4.4 Kod provođenja interne kontrole i revizije obveznik obraća pažnju na sljedeća područja:

- 1) obavljanje operativnih postupaka otkrivanja i sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u skladu s politikom upravljanja rizicima za pranje novca i finansiranje terorističkih aktivnosti,
- 2) postupke ocjenjivanja rizičnosti određenog klijenta, poslovnog odnosa, proizvoda ili transakcije s politikom upravljanja rizicima za pranje novca i finansiranje terorističkih aktivnosti i procjenu rizika,
- 3) odgovarajuća sigurnost povjerenih podataka,

- 4) odgovarajuće i cjelovito stručno obrazovanje, osposobljavanje i usavršavanje zaposlenih iz područja otkrivanja i sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti,
  - 5) odgovarajuća i učestala upotreba liste indikatora za prepoznavanje sumnjivi transakcija,
  - 6) odgovarajući i efikasan sistem dostavljanja podataka o klijentima i transakcijama, za koje postoje razlozi za sumnju na pranje novca i finansiranje terorističkih aktivnosti i
  - 7) odgovarajuće mjere i preporuke obveznika, izvedene na bazi zaključaka interne kontrole i revizije.
- 6.4.5 Obveznik će ovlastiti službu interne kontrole i revizije ili drugi nadležan organ, da nezavisno provjerava usklađenost djelovanja sistema otkrivanja i sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti s odredbama Zakona, propisa donesenih na osnovu Zakona i ovih smjernica, a koji će o svojim zaključcima, obavijestiti upravu obveznika u obliku predloženih mjera i preporuka za otklanjanje nedostataka.

6.5 Ovlašćeno lice

- 6.5.1 Obveznik je dužan imenovati ovlašćeno lice za otkrivanje i sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, i jednog ili više zamjenika ovlašćenih lica, na način propisan članom 40. Zakona, s ciljem dostavljanja informacija FOO-u, te za izvršenje ostalih obaveza u skladu s odredbama Zakona.
- 6.5.2 Obveznik je dužan za ovlašteno lice osigurati rukovodeće radno mjesto po sistematizaciji radnih mjesta, koje omogućava brzo, kvalitetno i pravovremeno izvršavanje zadataka propisanih ovim zakonom i odredbama koje iz njega proizlaze.
- 6.5.3 Obveznik je dužan donijeti posebnu odluku kojom se imenuje ovlašćeno lice i istu dostaviti Agenciji i FOO u roku od 7 dana od dana donošenja odluke.
- 6.5.4 Za ovlašćeno lice i njegovog zamjenika, može se imenovati samo lice koje ispunjava uslove iz člana 41. i 44. Zakona.
- 6.5.5 Zadaci i ovlašćenja ovlašćenog lica i njegovih zamjenika, propisana su članom 42. Zakona.
- 6.5.6 Obveznik je dužan ovlaštenom licu obezbijediti uslove iz člana 43. Zakona.

6.6 Zaštita i čuvanje podataka

- 6.6.1 Podatke koje dobije i postupa s njima na osnovu odredbi Zakona, propisa donesenih na osnovu Zakona, ovih smjernica i internih akata, obveznik je dužan tretirati na način propisan čl. 74. do 77. Zakona.
- 6.6.2 Obveznici se, kod prikupljanja, čuvanja, dostavljanja i korištenja podataka i informacija dobijenih na osnovu Zakona, propisa donesenih na osnovu Zakona, ovih smjernica i internih akata, pridržavaju odredbi člana 74.- 77. Zakona.
- 6.6.3 Zaposleni obveznika su dužni dosljedno poštovati zakone i propise koji uređuju sigurnost ličnih podataka i zakona i propisa koji uređuju tajnost podataka, važećih u Republici srpskoj i Bosni i Hercegovini.

7 ZAVRŠNE ODREDBE

7.1 Dužnosti obveznika

Obveznici su dužni najkasnije u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovih smjernica uskladiti svoje poslovanje sa sadržajem Zakona, propisa donesenih na osnovu Zakona i ovih smjernica, prilagoditi interne akte odredbama istih, te sačiniti nove akte ukoliko isti do sada nisu doneseni.

7.2 Stupanje na snagu

Ova smjernica stupila je na snagu 28.08.2015. godine, odnosno 30.11.2017. godine.

Ova smjernica objavljuju se na službenoj web stranici Agencije.

Broj: UO-26/17
30.novembar 2017. godine
Banja Luka

Predsjednik
Upravnog odbora,
Goran Račić